

Pernata divljač našeg podneblja (III)

Jarebica kamenjarka

Alectoris graeca (Meisner), na njemačkom - Steinhuhn

Jarebica kamenjarka je rasprostranjena u Alpama na brdskim područjima srednje i južne Italije, na Siciliji te na Balkanskom poluotoku i otocima u Jonskom moru. Na dijelu Balkana ima je u svim državama bivše Jugoslavije. Njezina staništa u našoj zemlji nalaze se uglavnom u kršovitom području Hercegovine, do 1.500 metara nadmorske visine. Naseljava suhe kraške predjele s malo raslinja, obrasle niskom travom i grmljem, a u čijoj blizini opet ima obradivih površina i pašnjaka. Prema tvrdnji tamošnjih lovaca, kamenjarka je u hercegovačkom kršu sve do polovine šezdesetih godina prošlog stoljeća bila (uz zeca) najbrojnija i najviše lovljena divljač. Često su spominjana brojna jata kamenjarki u okolini Stoca, u predjelu zvanom Busak. Tamo im je brojno stanje, sve do osamdesetih godina minulog stol-

jeća, bilo osrednje dobro, pa su i lovljene s relativnim uspjehom. Pored toga, ko je lovio kamenjarke vrlo dobro zna da je lov na njih (bez obzira koliko bile brojne) veoma naporan, pa često i konfiguracija terena ne dopušta pronalaženje i ponovno dizanje odletjelog jata, te se lovac rijetko kad može pohvaliti i bogatim ulovom jarebica kamenjarki.

Za naglo opadanje brojnosti jarebice kamenjarke u posljednjih pedesetak godina, ne samo kod nas već i u susjednim zemljama, biolozi i lovni stručnjaci kao glavni uzrok ističu promjene staništa, prirodne neprijatelje, kao što su dlakavi i pernati grabežljivci. Stoga se poduzimaju mjere umjetnog uzgoja i ispuštanja na taj način uzgojenih kamenjarki u prirodu, kako bi se njena brojnost za kratko vrijeme dovela u zadovoljavajuće stanje. Ovo se, bar za sada, ne odnosi na našu

zemlju, jer znamo da bi, u sadašnjoj konstelaciji našeg lovstva, u takav poduhvat bilo nerealno ulaziti.

Jarebica kamenjarka živi u porodičnim jatima, stanarica je i privržena svom staništu. Jato se sastoji od roditelja s podmlatkom. Žive zajedno sve do proljeća kada se porodična jata raspadaju. Stari mužjak i ženka nastavljaju monogamnu vezu, a mladi se udružuju u parove križanjem sa susjednim jatima. Parenje traje tokom aprila, a oplodena ženka pravi gnijezdo u udubini na zemlji, zaklonjeno ispod grmlja ili kamenja. Gnijezdo je dosta jednostavno, sačinjeno od suhe trave i sitnih grančica, obloženo mahovinom i perjem. Često se nalazi u neposrednoj blizini obradivih površina, katkad i nedaleko od staza kuda prolazi sitna stoka. U maju ili početkom juna ženka snese od devet do 15 jaja boje bjelokosti sa svijetlosmeđim pjegama (41,1 mm x 30,6 mm) na kojima sjedi 23-25 dana. Pilići kamenjarke su potrkusci. Nakon ispiljenja i sušenja ostaju u gnijezdu samo jedan dan, a već drugi dan brzo trče i u stopu slijede majku čepkajući po zemlji. Prve tri sedmice hrane se isključivo životinjskom hranom, a poslije počinju uzimati sve više biljnu hranu. Brzo rastu, pa su već u trećoj sedmici sposobni za polijetanje, a s mjesec dana života potpuno su pokriveni tvrdim perjem. U četvrtom mjesecu dostižu veličinu i boju perja odraslih. Iako su čim polete sposobni za život, mladi ostaju zajedno sa roditeljima sve do idućeg proljeća.

Što se tiče prehrane, jarebica kamenjarka je svežder. Odrasla jedinka ima više od šest postotaka hrane biljnog porijekla. Osnovna joj je hrana mlada trava, djetelina, razni pupovi, mlado lišće, biljni izdanci, sjemenke raznih trava i korova, bobice, jagode i plodovi šumskog drveća i grmlja. Od životinjske hrane uzima razne kukce, crve, ličinke, gusjenice, mušice, skakavce, pauke, mrava i njihova jaja. U zimskim mjesecima smanjuje se udio životinjske hrane u prehrani, a tokom proljeća, ljeta i jeseni povećava.

Prema istraživanju rasprostranjenja i života jarebice kamenjarke u susjednoj Hrvatskoj istaknuti lovni stručnjak dipl. inž. Nikša Vrhovac navodi da je za životinjsku hranu kamenjarke osobiti važna prisutnost stoke u lovištu, jer se u stočnom izmetu nasele brojni kukci i razvijaju svoje ličinke. A ispaša stoke je bitna i za rast mlade trave, najvažnijeg sastojka jarebicine prehrane.

Velid Delić